

Monitoring, rapportage en verantwoording

ten behoeve van het **Energiefonds, Innovatiefonds, Breedbandfonds** en het **Groen Ontwikkelfonds**

Provincie Noord-Brabant

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 7 mei - 2013

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	3
2.	Administratieve organisatie	5
3.	Informatievoorziening	8
4.	Rapportages deelnemingen	11
5.	Verbonden paRTIJEN EN RISICO's.....	21
	Bijlage 1: Normen en beheersmaatregelen.....	23

1. INLEIDING

Op basis van het PS besluit (PS 67/12) van 16 november 2012 worden de voorbereidingen getroffen voor het instellen van een Energiefonds, Innovatiefonds, Breedbandfonds en een Groen Ontwikkelfonds.

Een fonds is een financieel instrument dat door de provincie wordt ingezet om op structurele wijze vooraf bepaalde maatschappelijke doelen te realiseren. Het Energiefonds, Innovatiefonds en Breedbandfonds hebben een langjarig en revolverend karakter waarbij een belangrijke financiële voorwaarde is dat de middelen in ieder geval nominaal worden terugontvangen zodat deze opnieuw kunnen worden ingezet. Het Groen Ontwikkelfonds heeft ook een langjarig karakter maar is niet revolverend.

De voorgenomen rechtsvorm van Het Energiefonds, Innovatiefonds en Breedbandfonds is een BV waarbij de Provincie rechtstreeks, of via de BOM Holding, 100% aandeelhouder is. De fondsactiviteiten worden voor de revolverende fondsen bij voorkeur uitbesteed aan de BOM. Er zal één Raad van Commissarissen ten behoeve van de deelnemingen worden ingericht. Daarnaast zal er jaarlijks of op afroep een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) worden gehouden. De voorgenomen rechtsvorm van het Groen Ontwikkelfonds is ook een BV waarbij de Provincie 100% aandeelhouder is. Er wordt ook een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de Manifestpartners.

De basis voor de fondsen wordt gevormd door onze beleidsdoelstellingen zoals vastgelegd in de Agenda van Brabant. Specifiek per fonds gaat het om de Energie agenda 2010-2020, het Economisch Programma 2011-2015, de visie Brabant Uitnodigend Groen en de nog vast te stellen Digitale Agenda Brabant.

Vanwege de nauwe relatie met onze beleidsdoelen, voeren we een actief aandeelhouderschap ten aanzien van de fondsen. Daarvoor hebben we meerdere lijnen tot onze beschikking; zowel de instrumenten die volgen uit het vennootschapsrecht, als additionele documenten en overeenkomsten. Voorbeelden hiervan zijn het bestuurs- en investeringsreglement waarin organisatorische en strategische keuzes voor de deelneming zijn vastgelegd.

Als actieve aandeelhouder zijn heldere afspraken over monitoring, rapportage en verantwoording van groot belang. Die zijn nodig om de fondsen op afstand te kunnen (bij)sturen en beheersen. Voor een belangrijk deel doen we dit vanuit normen en kaders die zijn vastgelegd ons governancebeleid en in de financiële beleids- en beheersverordening. De voor deelnemingen relevante normen en kaders zijn terug te vinden in bijlage 1 van dit document.

Om de beleidsinhoudelijke doelen van deze tweede investeringstranche te benoemen wordt de term 'agenda van brabant-factor' geïntroduceerd. Ook sturen we op financieel vlak. Het gaat dan om zaken als verwacht resultaat en de risico inschatting hierop.

Om de fondsen na oprichting goed te kunnen monitoren is het van belang de eigen administratieve organisatie goed op orde te hebben. Het goed vastleggen van taken, verantwoordelijkheden en informatiestromen neemt daarbij een centrale rol in.

In dit document wordt beschreven hoe we de monitoring, rapportage en verantwoording vormgeven na oprichting van de fondsen.

1.1 Doel en scope van het monitoring functie

Het doel van dit document is het in beeld brengen van de relevante provinciale beleidskaders op het gebied van governance en financieel beleid en beheer. Daarnaast wordt in beeld gebracht op welke wijze de fondsen na het instellingsbesluit rapporteren en hoe het verantwoordingsproces van de fondsen richting GS en PS zal verlopen. Daarbij is gekeken naar de risico's die kunnen spelen tussen provincie en de fondsen als verbonden partij.

Het doel van het vastleggen van de monitoring functie is zorg te dragen dat de doelstellingen en normen, zoals vastgelegd in de diverse overeenkomsten, nota's en contracten, worden bewaakt. Het betreft hier de monitoring functie van de provincie op haar deelnemingen.

De volgende deelnemingen vallen binnen de scope:

- Het Energiefonds,
- Innovatiefonds,
- Breedbandfonds en
- Groen Ontwikkelfonds.

De monitoring functie *binnen* een fonds is de verantwoordelijkheid van de fondsmanager en valt buiten de scope van dit document. De overige deelnemingen van de Provincie vallen eveneens buiten de scope van dit document.

1.2 Indeling

In hoofdstuk 2 wordt de administratieve organisatie beschreven. In hoofdstuk 3 wordt de informatiestroom gedefinieerd. In hoofdstuk 4 worden de specifieke doelstellingen, maatschappelijke opgave, kritieke succes factoren (KSF-en), kern prestatie indicatoren (KPI's) en de inhoud van de rapportages aan GS en PS gedefinieerd. In hoofdstuk 5 worden de belangrijkste risico's in de relatie van de provincie en haar verbonden partijen beschreven.

In de bijlage worden de normen en de beheersmaatregelen opgenomen zoals deze voortkomen uit de financiële beleids- en beheersverordening, nota deelnemingen en code sturing in samenwerkingsrelaties.

2. ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE

In dit hoofdstuk wordt de administratieve organisatie beschreven. De administratieve organisatie is het complex van organisatorische maatregelen dat gericht is op het tot stand brengen en in stand houden van de informatieverzorging in en omtrent de organisatie. De informatieverzorging dient effectief, efficiënt en betrouwbaar te zijn.

2.1 De hiërarchische en functionele organisatie

Om de deelnemingen van de provincie te kunnen monitoren en waar mogelijk aan te sturen is een team deelnemingen ingericht. Team deelnemingen is een functioneel ingericht organisatie onderdeel met vertegenwoordigers uit de verschillende beleidssectoren. De accountmanagers vanuit de beleidssectoren krijgen één of meerdere deelnemingen toegewezen waarvoor zij verantwoordelijk zijn. In het team deelnemingen zitten eveneens vertegenwoordigers vanuit de sector bedrijfsvoering (financiën en juridische zaken). Team deelnemingen wordt aangestuurd door de programmamanager deelnemingen en valt hiërarchisch binnen economie & internationalisering. De programmamanager deelnemingen legt verantwoording af aan de directeur strategie & beleid.

Het team is materiedeskundig en ondersteunt GS door het voorbereiden van AVA's en het geven van adviezen met betrekking tot het monitoren en aansturen van de deelnemingen van de provincie. Het team deelnemingen valt onder de verantwoordelijkheid van de directeur strategie & beleid.

2.2

Taken en verantwoordelijkheden

De taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot de monitoringfunctie zijn als volgt:

Afdelingen /organen	Taken en verantwoordelijkheden
Provinciale Staten	<ul style="list-style-type: none"> • Kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van de deelnemingen. • Vaststellen van de 4 jaarlijkse evaluatie en overweging deelnemingen, voor het eerst in 2017. • Vaststellen van de Paragraaf Verbonden Partijen en de bestuursrapportages.
Commissaris van de Koning	<ul style="list-style-type: none"> • Vertegenwoordiging van de Provincie in de AVA. • Bevoegd om een vervanger in de AVA aan te wijzen (doorgaans lid van GS, maar ook ambtelijke vertegenwoordiging is mogelijk). <p>Opmerking: Jaarverslag van de deelneming wordt vastgesteld in de AVA. De RVC van de deelneming stelt de begroting en het fondsplan van de deelneming vast.</p>
Gedeputeerde Staten	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk verantwoordelijk voor de deelnemingen. • Aanleveren Paragraaf Verbonden Partijen aan PS. • Aanleveren bestuursrapportages en jaarrekening aan PS. • Uitvoeren 4 jaarlijkse evaluatie en heroverweging deelnemingen, voor het eerst in 2017. • Bespreken analyses en adviezen van Team deelnemingen.
BOM Holding B.V. (Energiefonds, Breedbandfonds en Innovatiefonds)	<ul style="list-style-type: none"> • Aanleveren benodigde informatie (meetwaarden) met betrekking tot de positie gegevens, inhoudelijke en financiële normen. Dit door het opstellen en aanleveren van de gedefinieerde kwartaalrapportages. • Aanleveren van het jaarlijkse fondsplan van het Energiefonds, Breedbandfonds en het Innovatiefonds aan Team deelnemingen. • Aanleveren AVA stukken inclusief jaarrekening • Aanleveren aanvullende informatie op verzoek van Team deelnemingen.
Fondsmanager van het Groen Ontwikkelfonds	<ul style="list-style-type: none"> • Aanleveren benodigde informatie (meetwaarden) met betrekking tot de positie gegevens, inhoudelijke en financiële normen. Dit door het opstellen en aanleveren van de gedefinieerde kwartaalrapportages. • Aanleveren van het jaarlijks fondsplan van het Groen Ontwikkelfonds aan Team deelnemingen. • Aanleveren AVA stukken., inclusief jaarrekening • Aanleveren aanvullende informatie op verzoek van Team deelnemingen.

Tabel 2.2.1: Taken en verantwoordelijkheden

Afdelingen /organen	Taken en verantwoordelijkheden
Concern Controller	<ul style="list-style-type: none"> • Het initiëren van audits op de interne processen. • Het rapporteren van de uitslag van de audits aan GS.
Team deelnemingen	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen van GS met betrekking tot het monitoren en aansturen van de deelnemingen. • Opstellen van de 4 jaarlijkse evaluatie en heroverweging deelnemingen, voor het eerst in 2017. • Opstellen van de Paragraaf Verbonden Partijen met betrekking tot de deelnemingen. • Analyseren van de kwartaalrapportages en adviseren van GS over de uitgevoerde analyse. • Analyseren van de jaarlijkse fondsplannen en adviseren van GS over de uitgevoerde analyse. • Analyseren van de concept jaarrekeningen van de deelnemingen en adviseren van GS over de uitgevoerde analyse. • Ondersteunen van de sector bedrijfsvoering bij het aanleveren van informatie en bijdrage aan bestuursrapportages.
Bedrijfsvoering	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen bestuursrapportages en jaarrekening met betrekking tot de deelnemingen. • Vastleggen en updaten van de processen.

Tabel 2.2.1: Taken en verantwoordelijkheden

3. INFORMATIEVOORZIENING

Een belangrijke voorwaarde voor vervullen van de taken en verantwoordelijkheden voor alle betrokkenen is het beschikken over juiste, tijdige en volledige informatie. In dit hoofdstuk wordt de informatievoorziening gedefinieerd.

3.1 Informatie aan Provinciale Staten

De volgende informatie wordt regulier via de Statencommissie aangeleverd aan Provinciale Staten.

Informatie	Omschrijving	Wie levert aan	Status
Programma 07 Investeringsagenda + Paragraaf Verbonden Partijen	In de begroting en Meerjarenraming worden inhoudelijke doelen, inhoudelijke en financiële normen (kpi's) in programma 07 Investeringsagenda opgenomen. Paragraaf die is opgenomen in de begroting conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Verslag van de voorgenomen ontwikkelingen die binnen het beheer van deelnemingen zullen plaatsvinden.	GS <i>Opmerking: aanleveren volgens P&C cyclus</i>	Statenbesluit
Programma 07 Investeringsagenda + Paragraaf Verbonden Partijen	In de jaarrekening worden de gerealiseerde doelen, inhoudelijke en financiële normen (kpi's) in programma 07 Investeringsagenda afgezet tegen de begrote gegevens. En toelichting op de afwijking tussen realisatie en begroting. Paragraaf die is opgenomen in de jaarstukken conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Verslag van de ontwikkelingen die binnen het beheer van deelnemingen hebben plaatsgevonden.	GS <i>Opmerking: aanleveren volgens P&C cyclus</i>	Statenbesluit
Bestuursrapportage (voorjaarsbrief en najaarsnota)	Een verslag over de realisatie van de doelstellingen op basis van de analyses van de positie gegevens en meetwaarden ten opzicht van de gedefinieerde normen.	GS <i>Opmerking: aanleveren volgens P&C cyclus</i>	Statenbesluit
4 jaarlijkse evaluatie en overweging deelnemingen	Evaluatie en heroverweging van de beleidsinhoudelijke aspecten van de deelnemingen.	GS <i>Opmerking: eens per 4 jaar voor het eerst in 2017</i>	Statenbesluit

Tabel 1: Informatie aan Provinciale Staten

Daarnaast heeft GS een actieve informatieplicht jegens PS (of de Statencommissie). Dit in ieder geval in de volgende situaties: voorstellen voor strategiewijzigingen (o.a. aanpassing in de bestuurs- en investeringsreglement), omvangrijke wijzigingen in de structuur van de deelneming, ingrijpende wijzigingen in de statuten, relevante belangrijke maatschappelijke of politieke ontwikkelingen en belangrijke bestuurlijke wijzigingen.

Tevens is er op initiatief van PS de mogelijkheid dat de Statencommissie zich laat informeren over de strategie en ontwikkelingen van de deelneming. Dit door het dagelijks bestuur van de deelneming.

3.2 Informatie aan Gedeputeerde Staten

De volgende informatie wordt aangeleverd aan Gedeputeerde Staten:

Informatie	Omschrijving	Wie levert aan	Status
Jaarrekening	De jaarrekening van de deelneming zoals wordt voorgelegd in de AVA van de deelneming.	Fondsmanager (BOM Holding B.V. en fondsmanager Groen Ontwikkelfonds) <i>Opmerking: aanleveren volgens planning AVA</i>	Ter informatie
Analyse fondsplannen met eventuele aanbevelingen.	Analyse van de verschillende fondsplannen met aanbevelingen.	Team deelnemingen <i>Opmerking: aanleveren voor 1 maart van het jaar</i>	Ter informatie
Halfjaarlijkse - rapportage plus analyse en eventuele aanbevelingen.	Een overzicht van de positie gegevens en een overzicht van de meetwaarden ten opzicht van de gedefinieerde normen (KPI's) plus een analyse met aanbevelingen.	Team deelnemingen <i>Opmerking: aanleveren binnen 15 werkdagen na eind januari en eind juni (eerste 2 jaar rapportage per kwartaal)</i>	Ter informatie

Tabel 2: Informatie aan Gedeputeerde Staten

Daarnaast heeft team deelnemingen een actieve informatieplicht jegens GS. Bij belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de positie van de deelneming.

Tevens kan GS gebruik maken van haar aandeelhoudersbevoegdheid zoals het recht op inlichtingen van het bestuur en de raad van commissarissen van de deelneming.

In de aandeelhoudersovereenkomst zijn een aantal bevoegdheden voor de aandeelhouder geregeld. Relevante informatie hierover dient tijdig bij GS te worden aangeleverd.

3.3

Informatie aan Team deelnemingen

De volgende informatie wordt aangeleverd aan het Team deelnemingen:

Informatie	Omschrijving	Wie levert aan	Status
Jaarrekening	De jaarrekening van de deelneming zoals wordt voorgelegd in de AVA van de deelneming.	Fondsmanager (BOM Holding B.V. en fondsmanager Groen Ontwikkelfonds) <i>Opmerking: aanleveren volgens planning AVA</i>	Ter informatie
Concept jaarrekening deelneming	De voorgelegde jaarrekening van de deelneming ten behoeve jaarafsluiting van de provincie.	Fondsmanager (BOM Holding B.V. en fondsmanager Groen Ontwikkelfonds) <i>Opmerking: aanleveren voor 15 februari van het jaar</i>	Ter informatie
Jaarlijkse fondsplannen	Het jaarlijkse fondsplan is het plan van de deelneming waarop zij het komende jaar hun doelstellingen verwachten te gaan realiseren.	Fondsmanager (BOM Holding B.V. en fondsmanager Groen Ontwikkelfonds) <i>Opmerking: voor 1 maart aanleveren.</i>	Ter informatie
Kwartaalrapportages	Een overzicht van de positie en een overzicht van de meetwaarden ten opzicht van de gedefinieerde normen (KPI's).	Fondsmanager (BOM Holding B.V. en fondsmanager Groen Ontwikkelfonds) <i>Opmerking: aanleveren binnen 7 werkdagen na kwartaaleinde</i>	Ter informatie

Tabel 3: Informatie aan het Team deelnemingen

4. RAPPORTAGES DEELNEMINGEN

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen, maatschappelijke opgaven, gerapporteerde grootheden, de KSF-en, KPI's en normen en de rapportages aan GS en PS gedefinieerd. Bij het definiëren van de gerapporteerde grootheden wordt een onderscheid gemaakt in projecten in beheer en projecten in voorbereiding.

4.1 Het Energiefonds

Doelstelling en maatschappelijke opgave van het Energiefonds
<p>De doelstelling is:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het aanjagen en versnellen van energiebesparing en opwekking van duurzame energie in Brabant door bij te dragen aan de financiering van bewezen duurzame energie technieken. <p>De te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">• 3,6-5,4 miljoen ton CO2 besparing op basis van het door de provincie geïnvesteerde vermogen in Brabant.• Rendement: het Energiefonds heeft aan het eind van de looptijd minimaal dezelfde waarde als bij aanvang (EUR 60 miljoen).

Tabel 4.1.1: Doelstellingen en de te realiseren grootheden

Lijst van gerapporteerde grootheden van het Energiefonds
<p>Projecten in beheer</p> <ul style="list-style-type: none">• Beschikbare middelen in het fonds (totaal nominaal beschikbaar minus geïnvesteerd vermogen).• Aantal en omvang van de investeringen van het fonds inzichtelijk gemaakt naar de maatschappelijke opgave (CO2 reductie: opwekking versus besparing per technologie) en financieel instrument (leningen en participaties).• Resterende looptijd van de uitzettingen (vervalkalender van de leningen en participaties).• Aantal lopende projecten en omvang gerealiseerde en geplande exits (<1 jaar en > 1 jaar).• Liquiditeitsprognose (korte termijn tot 1 jaar en lange termijn vanaf 1 tot en met 5 jaar).• Gerealiseerd en verwacht financieel rendement.• Kwantificering van het kredietrisico van de tegenpartijen.• Aantal en hoogte achterstanden.• Hoogte van de voorzieningen ten behoeve van oninbare vorderingen.• Aantal en hoogte afschrijvingen van oninbare vorderingen.• Beheerkosten van het fonds; management fee en overige fondskosten (waaronder ook de kosten van extern beheerde fondsen)• Gemiddelde kosten per gerealiseerde investering per financieel instrument.
<p>Projecten in voorbereiding</p> <ul style="list-style-type: none">• Aantal ingediende projecten en verwachte omvang van de investering waarbij de provincie betrokken is. Deze verdeeld naar de twee groepen van te realiseren maatschappelijke opgave.• Aantal afgewezen projecten.• Beschrijving reden van afwijzing.

Tabel 4.1.2: Lijst van gerapporteerde grootheden

KSF	KPI's van het Energiefonds	Normen
Financieel	1. De mate van uitputting van het fonds. Het nog beschikbare vrije fonds vermogen is voldoende groot om de nog te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders te bewerkstelligen.	Percentage gerealiseerde maatschappelijk opgave ten opzichte van het procentuele gebruik van het fondsvermogen.
	2. De minimale CO2 reductie per geïnvesteerde euro.	> 30 kg CO2 besparing per 1 euro investering.
	3. De mate van revolverendheid. <ul style="list-style-type: none"> o De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbare middelen plus investeringen (kapitaalwaarde projecten) plus rendement minus kosten en afschrijvingen). o De naar investering gewogen gemiddelde looptijd van de investeringen. 	De verwachte eindwaarde van het fonds is na 3 jaar en elk opvolgend jaar groter of gelijk aan de initiële. De gewogen gemiddelde looptijd is < 12 jaar.
	4. De multiplier. <ul style="list-style-type: none"> o Het totaal geïnvesteerd vermogen / provinciaal geïnvesteerd vermogen 	De multiplier > 4.
KSF	KPI's van het Energiefonds	Normen
Agenda van Brabant	1. De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen en vermogen (CO2 reductie en ingezet fondsvermogen).	Lineair oplopend: ieder jaar 4% van de doelstelling.
	2. De maxima van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave over het fondsvermogen.	<ul style="list-style-type: none"> • maximaal 33% per technologie. • Maximaal 10% per initiatiefnemer • Aantoonbare inspanning in financiering van kleinschalige projecten

Tabel 4.1.3: Kritieke succes factoren, KPI's en de normen

Rapportages aan GS en aan PS
<p>Rapportage aan GS</p> <ul style="list-style-type: none"> • De lijst van gerapporteerde grootheden (zie tabel 4.1.2) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen. • De realisatie van de financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's (zie tabel 4.1.3) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen.
<p>Rapportage aan PS</p> <ul style="list-style-type: none"> • De financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's.

Tabel 4.1.4: Rapportages aan GS en PS

4.2

Het Innovatiefonds

Doelstellingen en maatschappelijke opgave van het Innovatiefonds
<p>1. Bijdragen aan maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Nieuwe oplossingen</i>: 40-50% van de investeringen wordt gedaan op het gebied van de ontwikkeling van oplossingen voor maatschappelijke opgaven; <p>2. Versterken van technologische groei in Noord-Brabant middels krachtige, innovatieve topclusters en cross-overs van topclusters:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Technologische groeigebieden</i>: 50-60% van de investeringen wordt gedaan op gebieden met innovatiekracht en groeipotentieel voor Noord-Brabant binnen de topclusters en cross-overs van topclusters, passend in de smart specialization van Brabant; <p>3. Verleiden van andere (private) financiers om zo veel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Mobiliseren middelen: met EUR 125 miljoen aan middelen mobiliseert het InnovatieFonds minimaal EUR 250 miljoen aan middelen van andere financiers – dit komt neer op een multiplier van 3. <p>4. Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Verdeling van middelen: het fonds zet minimaal 60% van de middelen in voor de (Pre-)Seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling, waar marktfalen het meest prominent is; ○ Verbinding keten: het fonds zet middelen, kennis en netwerk in voor de doorstroming van innovatieve MKB-bedrijven naar volgende fasen van financiering en het aantrekken van vervolfinanciering uit de markt; ○ Rendement: het InnovatieFonds heeft aan het eind van de looptijd minimaal dezelfde waarde als bij aanvang (EUR 125 miljoen). <p>Verwachte effecten van het InnovatieFonds op basis van een startscenario waarbij de bovenstaande doelen naar verwachting worden bereikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Het InnovatieFonds steunt in totaal 200-230 innovatieve MKB-bedrijven of consortia van deze bedrijven met kennisinstellingen, waarvan 110-125 in de (Pre-)Seed fase, 25-30 in de Early Stage, 40-45 in de Growth, en 25-30 in de Later Stage;

Tabel 4.2.1: Doelstellingen en de te realiseren grootheden

Lijst van gerapporteerde grootheden van het Innovatiefonds
<p><i>Participaties¹</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investeringspijplijn: aantal investeringsverzoeken in periode; • gedane en afgewezen investeringen in periode; • gehele portfolio van participaties; • kwantitatieve portfolio resultaten in termen van co-investeringen in fondsen; • looptijden participaties en subfondsen; • gerealiseerde en geplande exits.
<p><i>Inhoudelijke doelen¹</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aantal en geïnvesteerd vermogen van investeringen per maatschappelijke opgaven; • aantal en geïnvesteerd vermogen van investeringen per topcluster; • aantal en geïnvesteerd vermogen in (Pre-)Seed, Early Stage, Growth en Later Stage; • co-financiering derden in bedrijven; • aantal patentaanvragen gesteund; • directe werkgelegenheid gecreëerd.

¹ Deze indicatoren hebben zowel betrekking op directe investeringen door het fonds als op investeringen in subfondsen

Financiële indicatoren:

- liquiditeit en prognose (mate van revolverendheid);
- geïnvesteerd vermogen;
- beschikbare middelen;
- totale beheerskosten dakfonds en subfondsen (per fonds);
- Voorzieningen en boekwaarde;
- exits (behaalde rendementen);
- fair market value dakfonds en subfondsen,

Tabel 4.2.2: Lijst van gerapporteerde grootheden

KSF	KPI's van het Innovatiefonds	Normen
Financieel	Het innovatiefonds heeft aan het eind van de looptijd dezelfde nominale waarde als bij aanvang (EUR 125 miljoen).	De verwachte eindwaarde van het fonds is na 24 jaar gelijk aan de initiële inleg.
	Het innovatiefonds verleidt andere financiers om zo veel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant	Met EUR 125 miljoen aan middelen mobiliseert het innovatiefonds minimaal EUR 250 miljoen aan middelen van andere financiers – dit komt neer op een multiplier van 3.
KSF	KPI's van het Innovatiefonds	Normen
Agenda van Brabant	1. Bijdragen aan nieuwe oplossingen voor maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie:	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor 40-50% uit bedrijven die zich richten op maatschappelijke opgaven
	2. Het innovatiefonds versterkt de Brabantse economie en bevordert de werkgelegenheid door ondersteuning van innovatieve MKB bedrijven in de (cross-overs van) topclusters van Brabant: hightech systems & materialen, life sciences, biobased economy, agrofood, logistiek en maintenance en de hiermee samenhangende sectoren zoals de creatieve industrie en breedbanddiensten.	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor 50-60% uit bedrijven uit (cross-overs van) topclusters.
	3. Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant. Met name in de (Pre-)Seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling is het marktfaalen het meest prominent is.	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor minimaal 60% uit bedrijven in de (Pre-)Seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling, waar marktfaalen het meest prominent is;

Tabel 4.2.3: Kritieke succes factoren, KPI's en de normen

Rapportages aan GS en aan PS
<p>Rapportage aan GS</p> <ul style="list-style-type: none"> • De lijst van gerapporteerde grootheden (zie tabel 4.2.2) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen. • De realisatie van de financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's (zie tabel 4.2.3) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen.
<p>Rapportage aan PS</p> <ul style="list-style-type: none"> • De financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's.

Tabel 4.2.4: Rapportages aan GS en PS

4.3

Het Breedbandfonds (BIF)

Doelstelling en maatschappelijke opgave van het Breedbandfonds
<p>De doelstelling is:</p> <p>Het aanjagen en versnellen van de beschikbaarheid van breedbandaansluitingen en het gebruik daarvan in witte buitengebieden en op witte bedrijventerreinen. De te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal aansluitingen (HP) buitengebied: 50.000 (70 % van totale opgave digitale agenda). 2. Aantal aansluitingen (HP) bedrijventerreinen: 3000 (circa 70 % van totale opgave digitale agenda).

Tabel 4.3.1: Doelstellingen en de te realiseren grootheden

Lijst van gerapporteerde grootheden van het Breedbandfonds
<p>Projecten in beheer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikbare middelen in het fonds (totaal nominaal beschikbaar minus geïnvesteerd vermogen). Percentage van de gerealiseerde maatschappelijk opgave (Homes passed in de buitengebieden resp. bedrijventerreinen) in relatie tot het procentuele gebruik van het fondsvermogen.. • Percentage van de gerealiseerde maatschappelijke opgave (Homes passed in de buitengebieden resp. bedrijventerreinen) in relatie tot de fondsbeheerkosten. • Aantal en omvang van de investeringen van het fonds inzichtelijk gemaakt naar de maatschappelijke opgave in buitengebieden en op bedrijventerreinen, het businessmodel (netwerkcoöperatie, financieringscoöperatie en marktpartijmodel) en financieel instrument (leningen en garanties). • Resterende looptijd van de uitzettingen (vervalkalender van de leningen en garanties). • Aantal lopende projecten en omvang gerealiseerde en geplande exits (<1 jaar en > 1 jaar). • Liquiditeitsprognose (korte termijn tot 1 jaar en lange termijn vanaf 1 tot en met 5 jaar). Gerealiseerd en verwacht financieel rendement. • Kwantificering van het kredietrisico van de tegenpartijen. • Aantal en hoogte achterstanden. • Hoogte van de voorzieningen ten behoeve van oninbare vorderingen. • Aantal en hoogte afschrijvingen van oninbare vorderingen. • Beheerkosten van het fonds; management fee en overige fondskosten (waaronder ook de kosten van extern beheerde fondsen) • Gemiddelde kosten per gerealiseerde investering per financieel instrument. • Spreiding van de gerealiseerde aansluitingen (HP) over de witte gebieden en bedrijventerreinen.
<p>Projecten in voorbereiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantal ingediende projecten en verwachte omvang van de investering waarbij het fonds betrokken is. Deze verdeeld naar buitengebieden en bedrijventerreinen Aantal afgewezen projecten.

Tabel 4.3.2: Lijst van gerapporteerde grootheden

KSF	KPI's van het Breedbandfonds	Normen
Financieel	1. De mate van revolverendheid. De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbaar gestelde middelen plus rendement minus kosten en afschrijvingen).	De eindwaarde van het fonds is na 25 jaar groter of gelijk aan de initiële inleg. (nominaal revolverend, inflatie buiten beschouwing gelaten)
	2. Vergroten marktdynamiek	Aantal projecten in de pijplijn
	3. De multiplier. <ul style="list-style-type: none"> o Het totaal geïnvesteerd vermogen / provinciaal geïnvesteerd vermogen 	De multiplier > 2.
KSF	KPI's van het Breedbandfonds	Normen
Agenda van Brabant	1. Het gerealiseerde aantal aansluitingen als percentage van de totale opgave.	Jaar 3 is 20%, jaar 4 tot en met 7 is 15% per jaar en jaar 8 tot en met 10 in totaal 20% van de opgave..
	2. Spreiding van de uitrol in witte gebieden en bedrijventerreinen.	Aantal gerealiseerde aansluitbare huizen (homes passed) en/of aangesloten bedrijfspanden per project als percentage van de totale opgave witte panden per gemeente
	3. Effectiviteit van het fonds:	Investeringskosten aansluiting / aantal aansluitingen Totale fondsbeheerkosten / gerealiseerde aansluitingen (HP)

Tabel 4.3.3: Kritieke succes factoren, KPI's en de normen

Rapportages aan GS en aan PS
<p>Rapportage aan GS</p> <ul style="list-style-type: none"> • De lijst van gerapporteerde grootheden (zie tabel 4.3.2) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen. • De realisatie van de financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's (zie tabel 4.3.3) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen.
<p>Rapportage aan PS</p> <ul style="list-style-type: none"> • De financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's.

Tabel 4.3.4: Rapportages aan GS en PS

Het Groen Ontwikkelfonds

Doelstellingen en maatschappelijke opgave van het Groen Ontwikkelfonds Brabant:
Provinciale EHS
<p>De doelstellingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het realiseren van 3.100 ha. provinciale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in Brabant, die bijdraagt aan de ecologische doelstellingen (o.a. biodiversiteit) en het vestigingsklimaat. <p>Voor grondverwerving/functieverandering geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genoemde doelstelling te realiseren doordat provincie en derden middelen en grond inbrengen. De projectcapaciteit wordt eveneens gezamenlijk ingebracht. • Voor de provinciale EHS draagt de provincie maximaal € 109 mln. bij aan de grondverwervingskosten. <p>De te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Categorie A: Het realiseren van indicatief 500 tot 750 ha. provinciale EHS doordat de provincie grond opkoopt en verkoopt aan een eindbeheerder. De provinciale inbreng aan middelen en grond is maximaal 85%, de inbreng in middelen door de eindbeheerder is minimaal 15%. • Categorie B: Het realiseren van indicatief 1.500 tot 2.000 ha. provinciale EHS doordat natuur op een landbouwbedrijf wordt gerealiseerd, of door middel van afkoop waarbij de provinciale inbreng aan middelen en grond maximaal 50% bedraagt en de inbreng aan middelen en grond van derden minimaal 50% bedraagt. • Categorie C: Het realiseren van indicatief 500 - 750 ha provinciale EHS waarbij de provinciale inbreng aan middelen en grond maximaal 15% is en derden minimaal 85% aan middelen en grond inbrengen. • Voor de provinciale EHS geldt dat het verschil tussen ca. 85% van de benodigde middelen en 50% aan beschikbare middelen in categorie A minimaal gecompenseerd dient te worden door de inbreng van maximaal 15% in categorie C. • De provinciale inbreng in de categorieën A, B en C bedraagt te allen tijde maximaal 50% voor de provinciale EHS. • Aan de inrichting draagt de provincie maximaal 50% van de kosten bij.

Tabel 4.4.1: Doelstellingen en de te realiseren grootheden provinciale EHS

Doelstellingen en maatschappelijke opgave van het Groen Ontwikkelfonds Brabant:
Rijks EHS
<p>De doelstellingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het realiseren van 2.274 ha. rijks EHS in Brabant, die bijdraagt aan de ecologische doelstellingen (o.a. biodiversiteit) en het vestigingsklimaat. <p>Voor grondverwerving/functieverandering geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genoemde doelstelling te realiseren doordat provincie en derden middelen en grond inbrengen. De projectcapaciteit wordt eveneens gezamenlijk ingebracht. <p>De te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Categorie A: Het realiseren van indicatief 1.500 tot 2.000 ha. rijks EHS doordat de provincie grond opkoopt en deze verkoopt aan een eindbeheerder. De provinciale inbreng aan middelen en grond is maximaal 85% , de inbreng aan middelen van de eindbeheerder is minimaal 15%. • Categorie B: Het realiseren van indicatief 50 tot 200 ha. rijks EHS waarbij natuur op het landbouwbedrijf wordt gerealiseerd of in de vorm van afkoop waarbij de provinciale inbreng aan middelen en grond maximaal 50% bedraagt en derden minimaal 50% aan middelen en grond inbrengen. • Categorie C: Het realiseren van indicatief 50 tot 200 ha. rijks EHS waarbij de provinciale inbreng aan middelen en grond maximaal 15% is en derden minimaal 85% aan middelen en grond

<p>inbrengen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De provinciale inbreng in de categorieën A, B en C bedraagt te allen tijde maximaal 2.274 ha. ruilgrond voor de rijks EHS. • Voor de inrichting draagt de provincie maximaal 50% van de kosten.
--

Tabel 4.4.2: Doelstellingen en de te realiseren grootheden Rijks EHS

Doelstellingen en maatschappelijke opgave van het Groen Ontwikkelfonds Brabant: <u>Ecologische verbindingzones</u>
<p>De doelstellingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het realiseren van 710 kilometer Ecologische verbindingzones in Brabant, die bijdragen aan de ecologische doelstellingen (onder andere biodiversiteit) en het vestigingsklimaat. <p>Voor grondverwerving/functieverandering en inrichting geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genoemde doelstelling te realiseren doordat provincie en initiatiefnemers middelen inbrengen. • De provincie draagt maximaal 50% van de kosten voor grondverwerving/ functieverandering en inrichting bij.

Tabel 4.4.3: Doelstellingen en de te realiseren grootheden Ecologische verbindingzones

Lijst van gerapporteerde grootheden van het Groen Ontwikkelfonds Brabant
<p>Projecten in beheer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het aantal lopende projecten en per project de omvang van de inbreng aan middelen en grond van het fonds en de naar verwachting te realiseren kilometers EVZ's en oppervlakte EHS (inclusief inbreng Manifestpartners) per onderdeel van de macro business-cases (rijks- en provinciale EHS). Aangeven wordt in welk jaar de prestatie wordt verwacht. • De beschikbare middelen in het fonds (totaal nominaal beschikbaar minus geïnvesteerd vermogen) en aantal ha. ruilgrond. • De liquiditeitsprognose (korte termijn tot 1 jaar en lange termijn vanaf 1 t/m 5 jaar). • De gerealiseerde en te verwachten kosten in de categorieën A, B en C. • De beheerkosten van het fonds, onderverdeeld naar relevante subcategorieën. • De gemiddelde kosten per gerealiseerde ha. in de categorieën A, B en C. •
<p>Projecten in voorbereiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het aantal ingediende projecten en de te verwachten omvang van de inbreng aan middelen en grond waarbij de provincie betrokken is, verdeeld naar de drie categorieën van de te realiseren opgave, inclusief de betrokkenheid van de Manifestpartners. • Aantal afgewezen projecten.

Tabel 4.4.4: Lijst van gerapporteerde grootheden

KSF	KPI's van het Groen Ontwikkelfonds Brabant	Normen
Financieel	1. De mate van uitputting van het fonds. Het nog beschikbare vrije fondsvermogen is groot genoeg om de nog te realiseren maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders waar te maken.	Percentage gerealiseerde maatschappelijke opgave ten opzichte van het procentuele gebruik van het fondsvermogen.
	2. De omvang van categorie C is minstens even groot als de omvang van categorie A in de provinciale EHS.	Categorie C \geq categorie A
	3. De multiplier. 4. De totale inbreng aan middelen en grond in categorie A, B en C versus de provinciale inbreng aan middelen en grond in categorie A, B en C.	De multiplier \geq 2 voor de provinciale EHS.
	o De verhouding tussen de oppervlakte aan beschikbare ruilgrond en de oppervlakte aan gerealiseerde natuur in categorieën A, B en C in de rijks EHS.	De verhouding moet kleiner of gelijk aan 1 zijn.
KSF	KPI's van het Groen Ontwikkelfonds Brabant	Normen
Agenda van Brabant	1. De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen, vermogen en inbreng aan middelen en grond.	Jaar 1 +2 is 5%, jaar 3 en volgende zijn gemiddeld 7,5%.
	2. De gewogen mate van spreiding van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave over de categorieën A, B en C en de Manifestpartners.	Gelijkmatige gewogen procentuele spreiding.

Tabel 4.4.5: Kritieke succes factoren, KPI's en de normen

Rapportages aan GS en aan PS
Rapportage aan GS <ul style="list-style-type: none"> • De lijst van gerapporteerde grootheden (zie tabel 4.4.4 en tabel 4.4.5) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen. • De realisatie van de financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's (zie tabel 4.4.3 en tabel 4.4.6) plus de analyse van deze gegevens door Team Deelnemingen.
Rapportage aan PS <ul style="list-style-type: none"> • De financiële KPI's en de agenda van Brabant KPI's.

Tabel 4.4.6: Rapportages aan GS en PS

5. VERBONDEN PARTIJEN EN RISICO'S

Zodra een overheid een stuk beleidsuitvoering op afstand plaatst of samen met andere partijen een bepaald doel nastreeft in een separate rechtspersoon, is sprake van een verbonden partij. Dat brengt rechten en plichten met zich mee ten aanzien van sturing, monitoring, rapportage en verantwoording. Daarnaast brengt de samenwerkingsrelatie allerlei mogelijke risico's en gevaren met zich mee voor wat betreft de kwaliteit van die samenwerking. Juist over die risico's gaat deze paragraaf. Deze is niet te verwarren met de bredere risico analyse voor de fondsen zoals onderdeel uitmaakt van de businessplannen. Die zijn opgesteld vanuit het perspectief van het fondsmanagement.

De risico's die zich kunnen voor doen, zijn in deze paragraaf gecategoriseerd op de onderwerpen²:

- a) Organisatierisico's
- b) Risico's t.a.v. sturen
- c) Risico's t.a.v. beheersen
- d) Risico's t.a.v. verantwoorden
- e) Risico's t.a.v. toezichhouden

In de volgende paragrafen zal op ieder onderwerp een korte beschrijving worden gegeven van de voor fondsvorming relevante aspecten.

ad a) Organisatierisico's

Het gaat hierbij om onderwerpen als de opzet van een 'dualistisch' stelsel waarbij bestuur en toezicht onafhankelijk van elkaar functioneren. Dit is bij de fondsvorstellen goed georganiseerd met een separate Raad van Commissarissen. Een punt waar wel aandacht voor moet zijn is het opstellen van een competentieprofiel voor de benodigde ambtelijke expertise. Deze zal binnen team deelnemingen op korte termijn worden uitgewerkt en gaan gelden voor alle ambtelijke accountmanagers voor de verschillende deelnemingen. Een laatste punt dat opgemerkt dient te worden is de keuze om al dan niet een bestuurlijke functiescheiding door te voeren voor wat betreft beleidsmatige aansturing van de contacten met de fondsen en de (financiële) aandeelhoudersrol. De provincie Noord-Brabant kiest hier niet voor in haar deelnemingen.

ad b) Risico's t.a.v sturen

Onder 'sturen' verstaan we de mogelijkheid tot het richting geven aan de deelneming, nu en in de toekomst. De 4-jaarlijkse evaluatie van het provinciaal deelnemingebeleid vormt hiervan het hart. Op dat moment wordt bekeken of de deelnemingen effectief zijn in het realiseren van onze publieke doelen. Vervolgens kunnen nieuwe aanwijzingen en opdrachten geformuleerd worden richting de deelnemingen, of zelfs het besluit om de deelneming te beëindigen. Dit zal ook gaan gelden voor de fondsen. Een levendige en dynamische informatievoorziening vanuit de fondsen is hiervoor van groot belang. Daarom zal naast de rapportage via de P&C-cyclus ook ruimte worden gemaakt voor jaarlijkse informele presentaties door de fondsbeheerder over de voortgang van de fondsen. Ook het tijdig en correct rapporteren van operationele risico's binnen de deelneming maakt hier deel van uit. Dit maakt dan ook deel uit van de standaard rapportages vanuit de fondsen.

ad c) Risico's t.a.v. beheersen

Bij 'beheersen' draait het om grip te houden op uitvoering van de juiste prestaties. En om afspraken over het mechanisme dat in werking treedt als afwijkingen van de vastgestelde normen en prestatie-indicatoren worden geconstateerd. De rollen en bevoegdheden dienen duidelijk vastgelegd te zijn. Veel van de zaken die een rol spelen in het beheersen zijn onderdeel van deze notitie. Ze vormen rechtstreeks input voor het opstellen van de governance documenten voor de in te stellen fondsen.

² Ontleend aan "*twee voeten in één sok – handboek verbonden partijen*, Deloitte, 2006

ad d) Risico's t.a.v. verantwoorden

Waar het gaat over verantwoording, vindt dit plaats in een tweetrapsraket. Allereerst verantwoorden de fondsen zich aan GS als aandeelhouders. Dit gebeurt primair middels het jaarverslag en de jaarrekening van de fondsen. Het college verantwoordt zich vervolgens via de paragraaf verbonden partijen aan PS. Voor deze paragraaf wordt al geruime tijd gebruik gemaakt van een format dat voor alle deelnemingen een adequaat handvat biedt.

ad e) Risico's t.a.v. toezicht houden

De verantwoordelijkheid van het voeren van goed toezicht ligt in het opzetten van een effectieve governance structuur waarin dit geborgd is. Wat specifieke aandacht vraagt is de wijze waarop de mogelijkheden van de toezichthouder om corrigerende maatregelen te treffen, wordt vastgelegd in de documenten die bij de instellingsbesluiten aan PS worden aangeboden.

BIJLAGE 1: NORMEN EN BEHEERSMAATREGELEN

De kaders (normen) van de Provincie zijn zowel inhoudelijk als financieel van aard. De normen worden in de financiële beleids- en beheersverordeningen, nota's en overeenkomsten gedefinieerd. In deze bijlage worden de referenties, de normen (financieel versus inhoudelijk) en de beheersmaatregel gedefinieerd.

De kaders (normen) van het financieel beleid zijn vastgelegd in de financiële beleids- en beheersverordening van de Provincie. De verordening wordt vastgesteld door Provinciale Staten. Wat betreft de monitoring activiteiten zijn met name de volgende normen van toepassing:

Referenties financiële beleids- en beheersverordening	Normen	Beheersmaatregelen
<p>1. Begroting en verantwoording (Artikel 2: Programmabegroting)</p> <ul style="list-style-type: none"> GS stellen per programma indicatoren voor en PS stellen vast met betrekking tot de beoogde maatschappelijke effecten (output). GS verzamelen gegevens over de output zodat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het in PS vastgesteld beleid kan worden getoetst. <p>(Artikel 7: Tussentijdse rapportage)</p> <ul style="list-style-type: none"> GS informeren PS gedurende het lopende begrotingsjaar over de stand van zaken met betrekking tot beleidsuitvoering en de realisatie van de begroting. 	<ul style="list-style-type: none"> Per deelneming wordt er een positie overzicht gegeven en worden er inhoudelijke en financiële normen gedefinieerd. De normen worden op basis van de KSF-en (Kritieke succes factoren) gedefinieerd. De normen worden in de vorm van KPI's (Key Performance Indicators) gedefinieerd. Bovengenoemde gegevens worden weergegeven in Bijlage 1 (Gedefinieerde positie gegevens, KSF-en, KPI's). 	<ul style="list-style-type: none"> De normen en meetwaarden dienen als input voor de begroting en jaarrekening en tussentijds voor de bestuursrapportages (bij voorjaarnota en najaarsbrief) ten behoeve van PS. De normen en meetwaarden dienen als input voor kwartaalrapportages ten behoeve van het College en het Team Deelnemingen.
<p>2. Begroting en verantwoording (Artikel 6: Interne controle)</p> <ul style="list-style-type: none"> GS dragen zorg voor de jaarlijkse interne toetsing van een aantal bedrijfsonderdelen op juistheid, volledigheid en tijdigheid van de bestuurlijke informatievoorziening en rechtmatig handelen. Met behulp van audits wordt nagegaan of processen conform de afgesproken werkwijze verlopen en of desbetreffende kaderstelling wordt nageleefd. 	<p>De norm is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eens per drie jaar toetsen van de processen op juistheid en volledigheid (zowel de vastlegging als de implementatie). De relevante processen zijn: het monitoringproces en het rapportageproces. 	<ul style="list-style-type: none"> Alle gedefinieerde processen van de Provincie met betrekking tot haar deelnemingen dienen eens per drie jaar te worden ge-audit. De audits worden uitgevoerd door de Concern Controller en de uitslag van de audits wordt gerapporteerd aan GS.
<p>3. Begroting en verantwoording (Artikel 8: Jaarstukken)</p> <ul style="list-style-type: none"> GS leggen tijdig de ontwerp-jaarstukken voor onderzoek voor aan de Statencommissie met betrekking tot het werkkterrein financiën. Verantwoording over de uitvoering van de programma's. 	<p>De norm is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenmaal per jaar verantwoorden over de uitvoering van de programma's. 	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks legt GS verantwoording af over de uitvoering van de programma's aan PS. Dit gebeurt in de Paragraaf Verbonden Partijen.

Tabel 1: normen en beheersmaatregelen

Referenties financiële beleids- en beheersverordening	Normen	Beheersmaatregelen
<p>4. Financiële positie (Artikel 9: Financiële positie)</p> <ul style="list-style-type: none"> Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen wordt bij de uiteenzetting van de financiële positie expliciet vermeld. 	<p>De norm is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenmaal per jaar inzicht geven in de verschillende waarborgen en of garanties. 	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks geeft GS inzicht aan PS over de hoogte van de verschillende waarborgen en garanties. Dit in de Paragraaf Verbonden Partijen.
<p>5. Paragrafen als onderdeel van de begroting respectievelijk jaarstukken (Artikel 19: Verbonden partijen)</p> <ul style="list-style-type: none"> GS geeft tenminste eenmaal per jaar inzicht in het procentueel belang van de verbonden partij, dan wel op welke andere wijze de provincie verbonden is. 	<p>De norm is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenmaal per jaar inzicht geven in het procentueel belang in de deelnemingen of inzicht geven in een andere soort verbinding. 	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks geeft GS inzicht aan PS hoe de provincie zich heeft verbonden. Dit gebeurt in de Paragraaf Verbonden Partijen.
<p>6. Financiële organisatie en administratie (Artikel 22: Financiële administratie)</p> <ul style="list-style-type: none"> De vereiste informatie wordt verstrekt aan het Rijk en de Europese Unie of andere verantwoordings-verplichtingen. 	<p>De norm is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Waar relevant eenmaal per jaar inzicht geven in de Staatssteun administratie. 	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks ten behoeve van Team Deelnemingen.

Tabel 1: normen en beheersmaatregelen

De aspecten waar rekening mee dient te worden gehouden met deelneming zijn vastgelegd in de Nota Deelnemingen, bijlage bij Statenvoorstel 88/10 (december 2010). Wat betreft de monitoring activiteiten zijn met name de volgende normen van toepassing:

Referenties Nota Deelnemingen	Normen	Beheersmaatregelen
<p>1. Samenspel met PS (Paragraaf 3.5 tussentijdse informatie en consultatie)</p> <ul style="list-style-type: none"> Actieve informatieplicht van GS aan PS 	<p>De norm is:</p> <p>Actieve informatieplicht in de volgende situaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> voorstellen voor meerjarige strategiewijzigingen (o.a. aanpassing in de bestuurs- en investeringsreglement). omvangrijke wijzigingen in de structuur van de deelneming. ingrijpende wijzigingen in de statuten. relevante belangrijke maatschappelijke of politieke ontwikkelingen en belangrijke bestuurlijke wijzigingen. 	<ul style="list-style-type: none"> Op initiatief van PS is er de mogelijkheid dat de Statencommissie zich laat informeren over de strategie en ontwikkelingen van de deelneming. Dit door het dagelijks bestuur van de deelneming. Op verzoek van PS dient GS de benodigde informatie aan te leveren. De jaarrekening van de deelneming ligt ter inzage aan PS.
<p>Samenspel met PS (Paragraaf 3.5 verantwoording afleggen)</p> <ul style="list-style-type: none"> Heroverweging van de deelnemingen 	<p>De norm is:</p> <ul style="list-style-type: none"> In beginsel elke collegeperiode. 	<ul style="list-style-type: none"> Op verzoek van PS dient GS een evaluatie en heroverweging van de beleidsinhoudelijke aspecten van de deelnemingen aan te leveren. De jaarrekening van de deelneming ligt ter inzage aan PS.

Tabel 2: normen en beheersmaatregelen

- De aspecten waar rekening mee dient te worden gehouden met deelneming zijn eveneens vastgelegd in Code sturing in samenwerkingsrelaties (GS 9 november 2010) en checklist fondsen (d.d. 2 oktober 2012). Wat betreft de monitoring activiteiten worden in deze documenten geen aanvullende normen gesteld bovenop de reeds geïdentificeerde normen uit de Nota Deelnemingen en de Financiële Beleids- en Beheersverordening.